ROLUL NOTARULUI PUBLIC ÎN PREVENIREA ŞI COMBATEREA SPĂLĂRII BANILOR ŞI FINANȚAREA TERORISMULUI

Vitalii PISTRIUGA

Este unanim recunoscut faptul că spălarea banilor şi finanțarea terorismului sunt probleme actuale care compromit stabilitatea, transparența şi eficiența sistemelor economico-financiare create de un stat pentru societate.

Spălarea banilor şi finanțarea terorismului reprezintă două fenomene juridice diferite, primul se caracterizează prin aceea ca veniturile obținute din activități ilicite se transformă pentru a le îndepărta de originea lor ilegală, iar cel de-al doilea constă în finanțarea, sub orice formă, a terorismului sau a celor ce îl încurajează sau se implică în el. Deseori, ambele aceste fenomene privesc acte juridice similare, majoritatea fiind îndreptate spre ascunderea unor bunuri sau mijloace băneşti.

Lupta împotriva fenomenelor nominalizate constituie una dintre sarcinile primordiale ale fiecărui stat democratic şi de drept, care se realizează prin intermediul instituțiilor sale.

Luând în considerație sarcina de bază a activității notariale, inevitabil ajungem la concluzia că notarul public este obligat să asigure imposibilitatea spălării banilor sau finanțării terorismului prin intermediul procedurilor notariale asistate, implicându-se activ în combaterea acestor fenomene.

Implicarea dată include mai multe acțiuni ce urmează a fi întreprinse, însă, după cum rezultă din informațiile prezentate de notarii Ministerului Justiției, o parte dintre notari nu le cunosc sau nu le aplică. În acest context, asociațiile notariale existente urmează să asigure instruirea corespunzătoare a notarilor în acest domeniu.

1. În general, procedura notarială de autentificare exclude anonimatul, dat fiind faptul că stabilirea identității solicitantului constituie obligația fundamentală a notarului public.

În vederea excluderii fenomenelor menționate din practica notarială, notarul trebuie să respecte jurământul depus [2, p.14] şi să aplice prevederile legislației din domeniul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanțării terorismului. Astfel, concomitent cu stabilirea identității, notarul va verifica dacă solicitantul actului notarial este inclus în listele persoanelor, grupurilor şi entităților implicate în activități teroriste potrivit informațiilor oferite de Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor (în continuare – SPCSB) sau Serviciul de Informații şi Securitate, inclusiv relatate în Ordinul Serviciului de Informații şi Securitate privind listele persoanelor, grupurilor şi entităților implicate în activități teroriste, nr. 68 din 15.11.2011 [4].

La identificare, notarul va solicita informațiile de contact ale solicitantului

actului notarial şi va întreba care este scopul urmărit prin procedura notarială solicitată, urmând a fi relatată cauza actului juridic în documentul notarial întocmit.

Deşi legislaţia notarială nu stabileşte această obligaţie, în cazul în care notarul are anumite suspiciuni privind identitatea persoanei, se vor reţine pentru păstrare în arhivă, copiile actelor de identitate ale solicitantului actului notarial – persoană juridică sau persoană fizică.

Notarul va solicita şi informaţia dacă solicitantul acţionează în nume propriu sau în numele altei persoane fizice sau juridice (cu verificarea documentelor în baza cărora persoanele sunt învestite cu împuterniciri de a acţiona în numele sau în interesul altei persoane). În cazul reprezentării, actele ce confirmă împuternicirile persoanei urmează a fi reţinute în original sau în copie, dacă acestea atestă şi existenţa altor împuterniciri care urmează a fi realizate pe viitor.

Orice opunere a solicitantului în oferirea informaţiei solicitate, în acest scop, de către notar creează dubii privind intenţiile reale ale acestuia, fapt care constituie temei pentru suspiciunea notarului în legalitatea actului juridic, iar notarul trebuie să refuze îndeplinirea actului notarial până la înlăturarea acestor dubii. Activitatea notarială se bazează pe încrederea societăţii (solicitanţilor) în persoana notarului, în faptul că orice informaţie prezentată va fi păstrată în confidenţialitate. Deci, nu trebuie să aibă loc crearea obstacolelor în realizarea funcţiei notarului.

În caz excepţional, notarul poate solicita informaţii şi privind activitatea comercială şi financiară a solicitantului pe ultimii 5 ani, conform standardelor generale, pentru a exclude participarea în acte juridice a unor persoane juridice „fantome", precum şi a fi sigur că solicitantul este în stare să execute obligaţiile asumate prin contract.

Procedura de identificare necesită accesul la registrele publice, care în prezent se oferă doar contra plată, motiv care creează piedici în realizarea deplină a funcţiilor notariatului.

2. În cazul în care notarul are suspiciuni referitor la identitatea solicitantului actului notarial sau la datele comunicate de acesta, suspiciuni care nu pot fi înlăturate imediat, notarul amână îndeplinirea actului notarial şi va înlătura suspiciunile existente până la îndeplinirea actului notarial, inclusiv prin apelarea la S.P.C.S.B.

3. Examinând fiecare contract în parte, notarul va discuta cu solicitanţii acestuia pentru a verifica şi a stabili toate faptele necesare, inclusiv prin studierea minuţioasă a tuturor documentelor prezentate. Faptul dat îi permite cunoaşterea multiaspectuală a cazului şi, drept urmare, oferă mai multe posibilităţi de depistare a existenţei unor semne de suspiciuni în contractul solicitat.

O parte din indicii de anomalie pentru notari putem găsi în documentele de recomandare elaborate de către SPCSB [5, p.45-47]. Evident că lista

indicilor relatate nu este una exhaustivă, iar notarul în fiecare caz în parte, cunoscînd domeniul său de activitate, utilizează deprinderile practice de depistare a acestor cazuri şi de informare promptă a SPCSB.

4. Fiind o entitate raportoare, notarul public este obligat să raporteze despre tranzacţiile care cad sub incidenţa Legii cu privire la prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului [3]. Ca urmare, se necesită stabilirea modului de achitare a preţului contractului: în numerar sau prin transfer, fapt care determină şi naşterea obligaţiei de remitere a formularului special. În cazul în care plata are loc prin transfer, contractul autentificat trebuie să conţină şi datele referitor la contul bancar pe care urmează a fi transferat preţul contractului.

5. Concomitent, notarul va stabili dacă pentru o operaţiune valutară este nevoie de o autorizare din partea Băncii Naţionale a Moldovei. În cazul unui răspuns pozitiv, procedura notarială de autentificare urmează a fi amânată până la obţinerea acestei autorizaţii, în conformitate cu Legea privind reglementarea valutară [3].

6. În cazul în care activitatea notarului este asigurată cu personalul angajat, obligaţia notarului include şi instruirea acestora. Notarul poartă răspundere pentru încălcarea obligaţiilor sale profesionale, astfel, nu există nici un temei de exonerare de răspundere pe motiv că acţiunile legale nominalizate *supra* nu au fost îndeplinite din vina angajaţilor.

7. Având în vedere fenomenul infracţional examinat care este de lungă durată, măsurile întreprinse de notar trebuie să fie perfecţionate încontinuu, bazându-se pe experienţa practică acumulată, sugestiile şi recomandările oferite de către organele de supraveghere în domeniu şi asociaţiile profesionale.

Făcând totalul, ajungem la concluzia că procedura notarială necesită includerea unor norme care vor promova în mod mai explicit rolul activ al notarului în cadrul realizării scopului nominalizat.

Referinţe:

1. Legea Republicii Moldova cu privire la notariat nr. 1453-XV din 08.11.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2002, nr. 154-157, art. 1209.
2. Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului nr. 190-XVI din 26.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2007, nr. 141-145, art. 597.
3. Legea Republicii Moldova privind reglementarea valutară nr. 62-XVI din 21.03.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2008, nr. 127-130, art. 496.
4. Ordinul Serviciului de Informaţii şi Securitate privind listele persoanelor, grupurilor şi entităţilor implicate în activităţi teroriste nr. 68 din 15.11.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2011, nr. 203-205, art. 1789.
5. SÂRCU, V., GOFMAN, M. *Ghid practic privind tranzacţiile suspecte.* Chişinău: Prut Internaţional, 2004. ISBN 9975-69-613-9.